

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MIHALA BOBEKA [*MICHAL BOBEK*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 5. decembrī¹

Lieta C-406/18

PG

pret

Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal

(*Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Kopēja politika patvēruma un alternatīvās aizsardzības jomā – Kopējas procedūras starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai – Direktīva 2013/32/ES – 46. panta

3. punkts – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību – Pirmās instances tiesas pilnvaru tvērums – Pilnvaru veikt grozījumus neesamība – 60 dienu termiņš tiesas nolēmuma pieņemšanai

I. Ievads

1. Kāds būtu saprātīgs tiesvedības ilgums? Šis jebkurai mūsdienu tiesu sistēmai labi zināmais jautājums parasti rodas, kad tiek spriests par to, vai lietas izskatīšanas process nav bijis pārāk ilgs, tādējādi pārkāpjot lietas dalībnieka tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu.

2. Reti kad tiesai, tostarp šai Tiesai, ir jāsaskaras ar pretēju jautājumu, proti, vai termiņš (šajā gadījumā maksimālais 60 dienu termiņš) nav pārāk īss, tādējādi liedzot attiecīgajai tiesai izskatīt lietu atbilstoši noteiktajam standartam (konkrētajā gadījumā tā ir pilnīga un *ex nunc* pārbaude attiecībā uz administratīvo lēmumu noraidīt starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kā paredzēts Direktīvas 2013/32/ES² 46. panta 3. punktā) un līdz ar to, iespējams, pārkāpjot lietas dalībnieka tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu tiesā.

3. Iesniedzējtiesa arī jautā, vai Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktā noteiktās tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību var tikt uzskatītas par ievērotām, ja valsts tiesai nav pilnvaru grozīt administratīvo lēmumu, un tas ir jautājums, kam Tiesa nesen pievērsās spriedumos *Alheto* un *Torubarov*³.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

³ Spriedumi, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584), un 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

4. Direktīvas 2013/32 18. apsvērumā ir paredzēts, ka “tas ir gan dalībvalstu, gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju interesēs, lai lēmumi par starptautiskās aizsardzības pieteikumiem tiktu pieņemti cik drīz vien iespējams, neskarot pieteikumu atbilstīgu un pilnīgu izskatīšanu”.

5. Minētās direktīvas 34. apsvērumā ir paredzēts, ka “procedūrām, lai pārbaudītu starptautiskās aizsardzības nepieciešamību, vajadzētu būt tādām, lai kompetentās iestādes varētu veikt starptautiskās aizsardzības pieteikumu rūpīgu izskatīšanu”.

6. Direktīvas 2013/32 31. pants attiecas uz “izskatīšanas procedūru”. Tajā ir paredzēts:

“[..]

2. Dalībvalstis nodrošina, ka izskatīšanas procedūra tiek pabeigta, cik ātri vien iespējams, neskarot atbilstīgu un pilnīgu izvērtēšanu.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka izskatīšanas procedūra tiek pabeigta sešos mēnešos pēc pieteikuma iesniegšanas.

[..]

5. Jebkurā gadījumā dalībvalstis pabeidz izskatīšanas procedūru ilgākais divdesmit vienā mēnesī no pieteikuma iesniegšanas.

[..]”

7. Direktīvas 2013/32 46. pants attiecas uz “tiesībām uz efektīvu tiesisko aizsardzību”. Tas ir formulēts šādi:

“1. Dalībvalstis nodrošina, ka pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību tiesā saistībā ar:

a) pieņemto lēmumu par to starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tostarp lēmumu:

- i) uzskatīt pieteikumu par nepamatotu attiecībā uz bēgļa un/vai alternatīvās aizsardzības statusu;
- ii) uzskatīt pieteikumu par nepieņemamu saskaņā ar 33. panta 2. punktu;
- iii) kas pieņemts pie dalībvalsts robežas vai tranzīta zonās, kā izklāstīts 43. panta 1. punktā;
- iv) neveikt izvērtēšanu saskaņā ar 39. pantu;

[..]

3. Lai izpildītu 1. punkta prasības, dalībvalstis nodrošina, ka ar efektīvu tiesisko aizsardzību ir nodrošināta faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaude par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar Direktīvu 2011/95/ES, vismaz attiecībā uz pārsūdzības procedūrām pirmās instances tiesā.

4. Dalībvalstis paredz saprātīgus termiņus un citus nepieciešamus noteikumus, lai pieteikuma iesniedzējs varētu izmantot savas tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar 1. punktu. Termiņi nav tādi, kas šādu izmantošanu darītu neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtinātu.

[..]

10. Dalībvalstis var noteikt termiņus tiesai saskaņā ar 1. punktu, lai izvērtētu atbildīgās iestādes lēmumu.

[..]”

B. Ungārijas tiesības

8. Saskaņā ar *menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény* (2007. gada Likums Nr. LXXX par patvēruma tiesībām, turpmāk tekstā – “Likums par patvēruma tiesībām”) 68. panta 2. punktu nolēmums attiecībā uz pieteikumu par administratīvā lēmuma pārsūdzēšanu tiesai ir jāpieņem 60 dienu laikā pēc tā saņemšanas. Saskaņā ar šī paša likuma 68. panta 5. punktu tiesa nevar grozīt patvēruma jautājumos kompetentās iestādes pieņemtus lēmumus.

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesā un prejudiciālie jautājumi

9. Pieteikuma iesniedzējs pamatlietā, kurdu etniskās izcelsmes Irākas valstspiederīgais, ieradās Ungārijas tranzīta zonā pilsētā Tompa, kas atrodas pie Ungārijas un Serbijas robežas.

10. 2017. gada 22. augustā viņš iesniedza pieteikumu par bēgļa statusa atzīšanu.

11. 2018. gada 18. janvārī *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* (Imigrācijas un patvēruma birojs) noraidīja pieteikuma iesniedzēja lūgumu piešķirt starptautisko aizsardzību. Tas pieņēma lēmumu par pieteikuma iesniedzēja atgriešanu no Eiropas Savienības teritorijas uz Irākas Kurdistānas reģiona valdības teritoriju un izdeva rīkojumu par izraidīšanas pasākumu administratīvā lēmuma izpildes mērķiem. Tas arī noteica pieteikuma iesniedzējam iecelšanas aizliegumu uz diviem gadiem.

12. Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzēja šo administratīvo lēmumu *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija), proti, iesniedzējtiesā.

13. Tiesas sēdē tika apstiprināts, ka iepriekš tika pieņemti vēl divi citi administratīvie lēmumi, ar kuriem noraidīts šis pats pieteikums. Šie lēmumi tika atcelti ar diviem nolēmumiem, ko ir pasludinājusi cita valsts tiesa. Tomēr pēc grozījumiem, kas izdarīti valsts tiesiskajā regulējumā saistībā ar tiesu jurisdikciju patvēruma lietās, šīs lietas izskatīšana ir iesniedzējtiesas kompetencē.

14. Šādos apstākļos *Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Eiropas Savienības] Pamattiesību hartas 47. pants un [Direktīvas 2013/32] 31. pants, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. un 13. pantā noteikto, ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts var nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā arī tad, ja tās tiesas nevar grozīt patvēruma procedūrās pieņemtos lēmumus, bet tikai var tos atcelt vai likt uzsākt jaunu procedūru?
- 2) Vai [Eiropas Savienības] Pamattiesību hartas 47. pants un [Direktīvas 2013/32] 31. pants, tāpat ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. un 13. pantā noteikto, ir jāinterpretē tādējādi, ka ar minēto tiesisko regulējumu ir saderīgi valsts tiesību akti, ar kuriem tiesvedībai patvēruma lietās

ir noteikts viens obligāts kopējais sešdesmit dienu termiņš – neatkarīgi no jebkādiem individuālajiem apstākļiem un neņemot vērā lietas īpatnības, nedz arī iespējamās grūtības sniegt pierādījumus?”

15. Iesniedzējtiesa ir lūgusi šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot Tiesas Reglamenta 107. pantā paredzēto steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību. Ar 2018. gada 31. jūlija lēmumu kompetentā Tiesas palāta noraidīja šo lūgumu.

16. Pieteikuma iesniedzējs, Ungārijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Tie piedalījās arī tiesas sēdē, kas notika 2019. gada 11. septembrī.

IV. Novērtējums

17. Šie secinājumi ir strukturēti šādi. Vispirms es paskaidrošu, kāpēc es uzskatu, ka visi jautājumi saistībā ar iesniedzējtiesas uzdoto pirmo prejudiciālo jautājumu ir atrisināti ar nesenajiem Tiesas spriedumiem *Alheto* un *Torubarov* (A). Attiecībā uz otro jautājumu es ierosināšu, ka paredzētā 60 dienu termiņa atbilstīgums ir atkarīgs no tā, vai tas ļauj garantēt pieteikuma iesniedzēja procesuālās tiesības. Tas ir jāizvērtē valsts tiesai, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus un tās pienākumu veikt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, kā arī vispārējos apstākļus un nosacījumus, saskaņā ar kuriem tiesai ir jāpilda tiesas varas funkcijas. Ja, ņemot vērā visus šos elementus, valsts tiesa secinātu, ka attiecīgais termiņš nevar tikt ievērots, šai tiesai ir jāatsakās no tā piemērošanas un jāpabeidz lietas izskatīšana cik drīz vien iespējams pēc termiņa beigām (B).

A. Par pirmo jautājumu: spriedumi *Alheto* un *Torubarov*

18. Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai apstāklis, ka tā nevar grozīt lēmumu, ko administratīvā iestāde ir pieņēmusi starptautiskās aizsardzības procedūrā, ir saderīgs ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas paredzētas Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktā⁴, skatot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu⁵.

19. Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktā ir paredzēts, ka “dalībvalstis nodrošina, ka ar efektīvu tiesisko aizsardzību ir nodrošināta faktiskā un juridiskā pamatojuma pilnīga un *ex nunc* pārbaude, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaude par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar Direktīvu 2011/95/ES, vismaz attiecībā uz pārsūdzības procedūrām pirmās instances tiesā”.

20. Šajā tiesību normā atvasināto tiesību līmenī ir noteikts pārbaudes veids, kas ir jāveic, ja tiesā tiek pārsūdzēts Direktīvas 2013/32 piemērošanas jomā ietilpstošs lēmums. Protams, šī norma ir jāpiemēro un jāisteno atbilstoši Hartas 47. pantā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā⁶.

21. Tiesa nesen ir interpretējusi Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktu divos spriedumos.

4 Izskatāmā lieta, kā to pareizi ir konstatējusi iesniedzējtiesa, ietilpst Direktīvas 2013/32 piemērošanas jomā. Tomēr abi prejudiciālie jautājumi skar īpašus parametrus saistībā ar tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību *tiesā* starptautiskās aizsardzības jomā. Tādējādi principā, kā to ir norādījušas visas ieinteresētās puses, šajā lietā nozīmīgā tiesību norma ir minētās direktīvas 46. pants, it īpaši tā 3. punkts, kas konkrēti attiecas uz tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, nevis 31. pants, kas attiecas uz administratīvo izskatīšanas procedūru.

5 Iesniedzējtiesa norāda uz Eiropas Cilvēktiesību [un pamatbrīvību aizsardzības] konvencijas (turpmāk tekstā – “ECPAK”) 6. un 13. pantu. Tā kā Savienība nav šī instrumenta dalībniece, kā arī ņemot vērā Hartas 52. panta 3. punktu, es to saprotu kā atsauci uz Hartas 47. pantu.

6 Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 114. punkts).

22. Spriedumā *Alheto* Tiesa ir uzsvērusi, ka, pirmkārt, Direktīvā 2013/32 nav noteikts konkrēts veids, kādā būtu īstenojams minētās direktīvas 46. panta 3. punkts. Tādējādi dalībvalstis izstrādā konkrēto pārbaudes modeli. Otrkārt, tiesai ir jāveic pilnīga un *ex nunc* pārbaude, vērtējot gan tiesību jautājumus, gan faktus. Treškārt, ja tiesa lēmumu, ko tā uzskata par prettiesisku, var tikai atcelt, dalībvalstīm ir jāgarantē, lai tiesā veiktās pārbaudes rezultātu kompetentā administratīvā iestāde izpildītu ātri, pieņemot nākamo lēmumu⁷.

23. Spriedumā *Torubarov*⁸ Tiesai ir bijusi iespēja sīkāk izstrādāt šos nosacījumus attiecībā uz tā pārbaudes modeļa piemērošanu konkrētajā lietā, ko Ungārija ir pieņēmusi starptautiskās aizsardzības jomā. No 2015. gada 15. septembra šis modelis ir mainīts no tāda, saskaņā ar kuru tiesai bija pilnvaras atcelt un grozīt administratīvo lēmumu, uz tādu, kurā tiesa var vienīgi atcelt lēmumu un nodot lietu atpakaļ administratīvajai iestādei jauna lēmuma pieņemšanai.

24. Šajā kontekstā Tiesa konstatēja, ka kompetentajām iestādēm nav rīcības brīvības, runājot par bēgļa vai alternatīvās aizsardzības statusa piešķiršanu, ja ir izpildīti Direktīvā 2011/95/ES⁹ minētie nosacījumi. Paredzot attiecīgajai tiesai pienākumu vajadzības gadījumā izvērtēt pieteikuma iesniedzēja nepieciešamību pēc starptautiskās aizsardzības, Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktā šai tiesai ir piešķirtas pilnvaras izlemt, vai pieteikuma iesniedzējs atbilst šiem nosacījumiem¹⁰.

25. Līdz ar to, ja tiesa atceļ administratīvās iestādes lēmumu, kas ir balstīts uz visu atbilstošo tiesību un faktisko elementu visaptverošu un aktualizētu pārbaudi, un nodod lietu atpakaļ administratīvajai iestādei jauna lēmuma pieņemšanai, šai iestādei vairs nav rīcības brīvības attiecībā uz lēmumu piešķirt vai atteikt lūgto aizsardzību. Pretējā gadījumā, kā Tiesa to ir noteikusi, Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktam, aplūkojot to Hartas 47. panta gaismā, kā arī Direktīvas 2011/95 13. un 18. pantam pilnībā tiktu atņemta jebkāda lietderīgā iedarbība¹¹.

26. Turklāt, ņemot vērā, ka Ungārijas tiesībās nav paredzēti citi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ļautu valsts tiesai nodrošināt sava sprieduma izpildi, Tiesa uzskatīja, ka attiecīgajam pieteikuma iesniedzējam bija liegta efektīva tiesību aizsardzība¹². Attiecībā uz to, kā būtu jārikojas, Tiesa secināja, ka šajos apstākļos tiesai ir jāgroza administratīvais lēmums, kurā nav ņemtas vērā tās iepriekšējās tiesiskās norādes, un nav jāpiemēro valsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem tai šādi rīkoties nav atļauts¹³.

27. Ciktāl tas attiecas uz izskatāmo lietu, jāuzsver trīs aspekti.

28. Pirmkārt, no iesniedzējtiesas sniegtā paskaidrojuma izriet, ka šajā lietā aplūkojamā valsts tiesību norma ir tā pati, kas aplūkota spriedumā *Torubarov*, proti, Likuma par patvēruma tiesībām 68. panta 5. punkts, kurā ir paredzēts, ka valsts tiesas nevar grozīt starptautiskās aizsardzības jautājumos pieņemtus administratīvos lēmumus.

29. Otrkārt, iesniedzējtiesas rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu nav paskaidrots, vai un kādā mērā kompetentā administratīvā iestāde nav ievērojusi agrāko spriedumu, ko cita valsts tiesa ir pasludinājusi lietā attiecībā uz to pašu pieteikuma iesniedzēju¹⁴.

⁷ Turpat, 110.–113. un 145.–148. punkts.

⁸ Spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626).

⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu (OV 2011, L 337, 9. lpp.).

¹⁰ Spriedums, 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 65. punkts).

¹¹ Turpat, 66. punkts.

¹² Turpat, 72. punkts.

¹³ Turpat, 77. punkts.

¹⁴ Zināms ir vienīgi tas, ka patiešām ir pieņemti divi agrāki lēmumi attiecībā uz to pašu pieteikuma iesniedzēju (skat. šo secinājumu 13. punktu).

30. Treškārt, pirmā prejudiciālā jautājuma formulējums un rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu sniegtais pamatojums ir diezgan īsi un abstrakti. Tajos nav izvirzīti papildu apsvērumi, izņemot vien vispārīgu jautājumu par to, vai tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību atbilstoši Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktam, skatot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, pieļauj tādu tiesību aizsardzības tiesā modeli, kāds ir paredzēts Likuma par patvēruma tiesībām 68. panta 5. punktā.

31. Līdz ar to, nepastāvot nekādām atšķirīgām papildu iezīmēm, es uzskatu, ka atbilde uz iesniedzējtiesas pirmo jautājumu pilnībā jau ir sniegta ar Tiesas spriedumiem *Alheto* un *Torubarov*. Ņemot vērā šos nolēmumus, atbildei ir jābūt divkāršai.

32. Pirmkārt, no sprieduma *Alheto* izriet, ka tāds [pārbaudes] tiesā modelis, kura pamatā ir pilnvaras atcelt administratīvus lēmumus, pats par sevi nav pretrunā prasībai par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Dalībvalstīm ir rīcības brīvība noteikt tādu pārbaudes tiesā modeli, kādu tās uzskata par piemērotu. Tomēr tām arī jāgarantē, ka gadījumā, ja lieta tiek nodota atpakaļ kompetentajai administratīvajai iestādei pēc sākotnējā lēmuma atcelšanas, ātri tiks pieņemts jauns lēmums atbilstoši spriedumā ietvertajam vērtējumam.

33. Otrkārt, no sprieduma *Torubarov* izriet – ja tiesas nolēmums, kurā tiesa ir veikusi pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi attiecībā uz starptautiskās aizsardzības nepieciešamību, nav ņemts vērā turpmākajā kompetentās administratīvās iestādes lēmumā, tiesai šis administratīvās iestādes lēmums ir *jāgroza* un *jāaizstāj* ar savu nolēmumu, vienlaikus nepiemērojot valsts tiesību normas, kas liedz tai šādi rīkoties.

34. Manuprāt, šis atziņas sniedz pietiekamu atbildi uz pirmo prejudiciālo jautājumu.

35. Tādējādi mans pirmais starpsecinājums ir tāds, ka Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punkts, skatot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu un tajā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru tiesām nav piešķirtas pilnvaras grozīt administratīvos lēmumus, kas pieņemti starptautiskās aizsardzības jomā. Tomēr, lai piešķirtu minētās direktīvas 46. panta 3. punktam lietderīgo iedarbību un garantētu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar Hartas 47. pantu, gadījumā, ja lieta tiek nodota atpakaļ kompetentajai administratīvajai iestādei, īsā laikā ir jāpieņem jauns lēmums un tam ir jāatbilst vērtējumam, kas ietverts spriedumā par sākotnējā lēmuma atcelšanu. Turklāt, ja valsts tiesa pēc tam, kad tā ir veikusi visu to attiecīgo tiesisko un faktisko apstākļu pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, uz kuriem ir norādījusi persona, kas lūdz starptautisko aizsardzību, ir konstatējusi, ka saskaņā ar Direktīvā 2011/95 paredzētajiem kritērijiem attiecīgajam pieteikuma iesniedzējam ir jāpiešķir šāda aizsardzība tā iemesla dēļ, ar kuru viņš ir pamatojis savu pieteikumu, bet administratīvā iestāde pēc tam ir pieņēmusi pretēju lēmumu, nekonstatējot jaunus elementus, kas pamatotu jauna vērtējuma veikšanu par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību pieteikuma iesniedzējam, šai tiesai ir jāgroza šis lēmums, kas neatbilst tās iepriekšējam spriedumam, un jāaizstāj tas ar savu nolēmumu attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vajadzības gadījumā atstājot nepiemērotas valsts tiesību normas, kas tai liegtu šādi rīkoties.

B. Par otro jautājumu: 60 dienu termiņa atbilstīgums

36. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punkts, skatot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu¹⁵, nepieļauj tiesisko regulējumu, ar kuru tiesai, lai tā pabeigtu savu pārbaudi attiecībā uz administratīvu lēmumu starptautiskās aizsardzības jomā, ir noteikts vienots obligāts sešdesmit dienu termiņš – neatkarīgi no jebkādiem individuālajiem apstākļiem un neņemot vērā lietas īpatnības.

¹⁵ Kā iepriekš precizēts 4. un 5. zemsvītras piezīmē.

37. Vispirms es norādīšu uz problēmām, kas rodas, kad tiek noteikti vispārēji termiņi, nepieļaujot diferencēšanu atsevišķos gadījumos (1). Pēc tam es pievērsīšos konkrētajam termiņam divos savstarpēji papildinošos aspektos. No vienas puses, tas būtu jāaplūko no to tiesību skatupunkta, kas ir jāgarantē starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem katrā atsevišķā gadījumā pārbaudes tiesā posmā (2). No otras puses, lai gan izskatāmās lietas kontekstā tas nav izšķiroši, jāmin to termiņu strukturālās sekas, kas, iespējams, ir pārāk īsi, lai valsts tiesa pienācīgi pildītu savas funkcijas (3).

1. Ar tiesas termiņiem saistītas problēmas (jeb, kāpēc reti viena pieeja der visiem gadījumiem)

38. Iesniedzējtiesa norāda, ka daudzos gadījumos šo 60 dienu termiņu nav iespējams ievērot vai arī tas var tikt ievērots ar lielām grūtībām, it īpaši tad, ja faktisko apstākļu noskaidrošanai ir jāriko vairākas tiesas sēdes vai jāiegūst papildu pierādījumi. Termiņš varētu pamudināt tiesu rīkoties nelikumīgi, ja, cenšoties to ievērot, tā nenoskaidrotu faktiskos apstākļus. Pieteikuma iesniedzējiem bieži ir jāierodas tiesā personiski kopā ar tulku, un tas var būt laikietilpīgs process, it īpaši attiecībā uz valodām, kas Ungārijā ir reti sastopamas. Procedūras izskatīšanu aplūkojamajā termiņā var apgrūtināt arī apstākļi, ka pieteikuma iesniedzējs nedzīvo vietā, kurā atrodas tiesa, bet tiesa uzskata, ka pieteikuma iesniedzējam ir jāierodas personiski.

39. Lietas dalībnieki ir pauduši atšķirīgus viedokļus par attiecīgā termiņa atbilstīgumu.

40. Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzējs norādīja, ka praksē attiecīgais termiņš liedzot tiesām veikt padziļinātu un pilnīgu analīzi. Būtībā piekrītot iesniedzējtiesai, pieteikuma iesniedzējs uzskaitīja vairākus procesuālos pasākumus, kas ir jāveic tiesai, kura lemj par starptautiskās aizsardzības jautājumiem. Ja valsts tiesa cenšas veikt pilnīgu pārbaudi atbilstoši nepieciešamajam standartam, praksē tā nevarot ievērot 60 dienu termiņu.

41. Ungārijas valdība uzskata, ka attiecīgais termiņš ir saderīgs ar prasību par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, it īpaši tādēļ, ka tiesai ir iespēja izmantot elektroniskos sakaru līdzekļus un jaunas tehnoloģijas, lai paātrinātu tiesvedību lietās, kurās ir jāveic sarežģītāka izvērtēšana.

42. Komisija norāda, ka, tā kā Direktīvā 2013/32 nav nekādu kopēju noteikumu par termiņiem, šis jautājums ietilpst dalībvalstu procesuālajā autonomijā. Šajā kontekstā tā uzskata, ka nav ievērota efektivitātes prasība, jo attiecīgais termiņš ir vienots un obligāts, kā arī neļauj ņemt vērā individuālos apstākļus. Konkrētāk Komisija atsaucas uz 55. panta projektu, kas ietverts tās priekšlikumā regulai, ar kuru paredzēts aizstāt pašreizējo Direktīvu 2013/32¹⁶. Tajā Komisija ierosina noteikt kopējus noteikumus par termiņiem un paredz sešu, divu un viena mēneša termiņus, katrs no kuriem varētu tikt pagarināts vēl par trīs mēnešiem. Komisija uzskata, ka, ņemot vērā vispārējo sešu mēnešu termiņu, 60 dienu termiņš nav pietiekams.

43. Tiesas sēdē tika sniegti vairāki būtiski precizējumi saistībā ar attiecīgā termiņa raksturu.

44. Pirmkārt, termiņam ir orientējošs un procesuāls raksturs. Tas rada “morālu pienākumu” tiesnešiem izskatīt lietu šajā termiņā. Ungārijas valdība apgalvoja, ka 60 dienu termiņa neievērošana nerada nekādas *tiesas* vai *tūlītējas* sekas nedz attiecībā uz pašu lietu un pilnvarām pieņemt lēmumu par to (piemēram, ka tiesnesis zaudētu kompetenci izskatīt lietu), nedz arī uz attiecīgo tiesnesi (piemēram, automātiska tiesneša sodīšana)¹⁷.

¹⁶ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido kopīgu procedūru starptautiskajai aizsardzībai Savienībā un atceļ Direktīvu 2013/32/ES (COM(2016) 467); šobrīd tiek izskatīts likumdošanas procedūrā 2016/0224(COD).

¹⁷ Tomēr no Ungārijas valdības rūpīgi formulētās atbildes izriet arī tas, ka šie apstiprinājumi neizslēdz *netiešas* un *vēlākas* sekas attiecīgajam tiesnesim, skat. tālāk šo secinājumu 72. un 73. punktu.

45. Otrkārt, attiecīgais termiņš ir vispārējs (jo tas ir piemērojams visām lietām starptautiskās aizsardzības jomā) un tas nevar tikt pagarināts (jo nav mehānisma termiņa pagarināšanai vai pielāgošanai, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus).

46. Treškārt, tas ir termiņš, līdz kuram spriedums ir jānolasa atklātā tiesas sēdē, nevis termiņš, līdz kuram rakstveida spriedums ir jāizsniedz pieteikuma iesniedzējam.

47. Visbeidzot, Ungārijas valdība atzīmēja, ka attiecīgā tiesību norma ir spēkā desmit gadus. Līdz ar to tā pastāvēja pirms 2015. gada septembra, kad tiesību aktos tika izdarīti grozījumi saistībā ar tiesu pilnvarām grozīt administratīvos lēmumus.

48. Vispirms jāuzsver, ka kopumā pārbaudes termiņu esamība *pati par sevi* nav problemātiska. Tie pastāv daudzās dalībvalstīs¹⁸. Turklāt Direktīvas 2013/32 46. panta 10. punktā skaidri ir paredzēta šāda iespēja. Faktiski tas, ka ir noteikts termiņš pārbaudes tiesā pabeigšanai, veicina mērķi izskatīt starptautiskās aizsardzības pieteikumus cik drīz vien iespējams, kā tas vispārīgi ir minēts Direktīvas 2013/32 18. apsvērumā un 31. panta 2. punktā.

49. Tomēr, izņemot šos plašos principiāla rakstura apgalvojumus, proti, ka termiņi var tikt paredzēti un ka tie var veicināt ātrāku pārbaudes procedūru īstenošanu, Direktīvā nav ietverti nekādi citi kopēji noteikumi.

50. Komisijas priekšlikuma¹⁹ mērķis ir izstrādāt detalizētus noteikumus par termiņiem. Tomēr papildus apstāklim, ka tas joprojām tiek izskatīts likumdošanas procedūrā, nevar noliegt, kā norādījusi Ungārija savos procesuālajos rakstos un Komisija atzinusi tiesas sēdē, ka šis konkrētais priekšlikums, saudzīgi izsakoties, nav guvis vispārēju atbalstu.

51. Šāda situācija, iespējams, liecina par plašākām divu veidu grūtībām noteikt vispārīgus un vispārēji piemērojamus termiņus, kas atspoguļotu pienācīgu pārbaudes tiesā ilgumu.

52. Pirmkārt, laiks ir relatīvs. Iespējams, nav noslēpums, ka dažādo tiesu sistēmu Savienībā darbības ātrums ir atšķirīgs²⁰. Tādējādi konkrētais tiesvedības ilgums, kas vienā dalībvalstī ir pieņemams attiecīgajā tiesvedības veidā, citā dalībvalstī varētu šķist neiespējami īss un vēl kādā – pārāk dāsns.

53. Otrkārt, ir sarežģīti izstrādāt vispārējas pamatnostādnes attiecībā uz dienu vai mēnešu skaitu, kuru laikā ir jāpabeidz attiecīgā tiesvedība. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk tekstā – “ECT”) judikatūra apliecina šo problēmu *mutatis mutandis*, vērtējot, vai konkrētā tiesvedība nav bijusi pārmērīgi ilga un vai līdz ar to nav pārkāptas ECPAK 6. panta 1. punktā paredzētās tiesības uz taisnīgu tiesu. Šajā kontekstā ECT ir izstrādājusi testu, kas ir balstīts uz vairākiem kritērijiem, saskaņā ar kuriem tā izvērtē, vai konkrētās tiesvedības ilgums ir vai nav bijis pieņemams²¹. Šāds vērtējums vienmēr lielā mērā ir atkarīgs no konkrētās lietas: dažos gadījumos tiesvedība, kas ilgst astoņus gadus, atbildīs

18 Šķiet, ka dažādās dalībvalstīs tiesiskais regulējums ir diezgan atšķirīgs. Dažās termiņi nav paredzēti vispār, savukārt tajās, kurās tie ir paredzēti, to ilgums ir atšķirīgs. Skat. arī Eiropas migrācijas tikla pētījumus, *EMN Ad-Hoc Query on Judicial review of appeals against international protection decisions, Requested by BG EMN NCP on 11th April 2018* (attiecas uz 22 dalībvalstīm un Norvēģiju) un *EMN Ad-Hoc Query on accelerated asylum procedures and asylum procedures at the border (part 2), Requested by EE EMN NCP on 13th February 2017* (attiecas uz 20 dalībvalstīm un Norvēģiju).

19 Skat. iepriekš 16. zemsvītras piezīmi.

20 Skat. Eiropas Padomes Eiropas Tiesu sistēmas efektivitātes komisijas (CEPEJ), *Report evaluating European judicial systems – 2014 edition (2012 data)*, CEPEJ Studies Nr. 20 (pieejams tiešsaistē <https://www.coe.int/en/web/cepej/documentation/cepej-studies>), it īpaši 9.3. punktā aplūkoto vidējā tiesvedības ilguma salīdzinājumu atlasītajos lietu, kas tiek izskatītās pirmās instances tiesā, veidos (230.–257. lpp.).

21 Skat. neseno piemēru: “tiesvedības ilguma pamatotība ir jāizvērtē konkrētās lietas apstākļu gaismā, kas prasa veikt visaptverošu vērtējumu, un, ievērojot Tiesas judikatūrā noteiktos kritērijus, it īpaši tos, kas saistīti ar lietas sarežģītību, prasītāja un kompetento iestāžu rīcību, kā arī to, cik būtisks ir bijis šis aspekts prasītājam konkrētajā strīdā”. ECT spriedums, 2018. gada 7. jūnijs, *O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd* pret Īriju (CE:ECHR:2018:0607JUD004446016, 144. punkts un tajā minētā judikatūra). Saistībā ar visaptverošu judikatūras pārskatu skat., piemēram, CEPEJ, *Length of court proceedings in the member states of the Council of Europe based on the case law of the European Court of Human Rights*, 3. izd., CEPEJ Studies No. 27 (pieejams tiešsaistē <https://www.coe.int/en/web/cepej/documentation/cepej-studies>).

ECPAK 6. pantam, savukārt citos gadījumos trīs gadus ilga tiesvedība nebūs tam atbilstīga. Bet praktiski ir neiespējami noteikt vispārīgas un vispārēji piemērojamas pamatnostādnes, konkretizējot gadu vai mēnešu skaitu, kas varētu tikt uzskatīts par pieņemamu termiņu²². Šajā jautājumā šīs Tiesas judikatūra ir balstīta uz tādu pašu pieeju, saskaņā ar kuru ir jāņem vērā konkrētās lietas apstākļi²³.

54. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir diezgan grūti, ja ne neiespējami abstrakti noteikt vispārīgas un vispārēji piemērojamus pārbaudes termiņus gan attiecībā uz maksimālo termiņa robežu (ko pārsniedzot, tiesvedība automātiski tiktu uzskatīta par pārāk ilgu), gan minimālo termiņa robežu (ko nesasniedzot, tiesvedība tiktu uzskatīta par pārāk īsu).

55. Komisijas nostāja izskatāmajā lietā arī liecina par šīm grūtībām. No vienas puses, šķiet, ka, sekmējot saprotamas un slavējamās intereses nodrošināt ātru pārbaudi tiesā starptautiskās aizsardzības jomā, Komisija, kā tas izriet no tās tiesību akta projekta²⁴, kopumā apstiprina maksimālās termiņu robežas. No otras puses, saskaroties ar jautājumu par konkrētu termiņu, kas patiešām ir diezgan īss, Komisija nespēj noslēpt zināmu satraukumu. Taču šis satraukums nav saistīts ar nolēmumiem, kas pieņemti, pārsniedzot šo termiņu, bet gan tiem, kas ir pieņemti tā *ietvaros*. Tādējādi netieši iespēja ievērot šādu termiņu tiek uzlūkota ar zināmām aizdomām, un tā varētu liecināt par sasteigtu un neprofesionālu tiesneša darbu. Tomēr ir lietas, kuras *var* tikt izskatītas samērā ātri, kā arī acīmredzami varētu būt atsevišķi tiesneši, kas savu darbu *var* paveikt efektīvāk nekā citi.

56. Tieši tā ir problēma, kas ir raksturīga termiņiem. Tie patiešām var veicināt ātrāku tiesvedības norisi. Bet tie arī varētu iedalīt tiesvedības divās (vienlīdz aizdomīgās) kategorijās: tajās, kas šķiet aizdomīgas, jo norisinās pārāk lēni, un tajās, kas norisinās pārāk ātri. Citiem vārdiem sakot, ir slikti, ja termiņus izdodas ievērot, un ir slikti, ja tos neizdodas ievērot.

57. Protams, šādas šaubas varētu tikt novērstas, ja varētu tikt garantēts, ka likumdevējs nosaka *pareizus* termiņus un tiesa tos ievēro. Bet tas nozīmē atgriezties pie diskusijas sākuma un pie (ne)iespējamības noteikt šādus vispārēji pieņemamus termiņus. Tā vietā, lai atsāktu šo diskusiju, es brīdināšu tikai par vienu, proti, (ne vienmēr lietderīgo²⁵) leģislatīvo optimismu saistībā ar šādiem centieniem.

58. Neraugoties uz minētajiem apsvērumiem, nemainīgs paliek apstāklis, ka šobrīd Direktīvas 2013/32 46. panta 10. punktā dalībvalstīm ir paredzēta iespēja noteikt termiņus starptautiskās aizsardzības jomā pieņemtu lēmumu pārbaudei. Ungārija ir izmantojusi šo iespēju un noteikusi 60 dienu termiņu. Vai šāds termiņš ir atbilstīgs?

2. Uz tiesībām orientēts vērtējums, ņemot vērā konkrētās lietas specifiku

59. Izvērtējot termiņa atbilstīgumu, sākumpunkts ir konkrētā lieta. Termiņam jābūt tādām, lai varētu pilnīgi un efektīvi pārbaudīt attiecīgo administratīvo lēmumu atbilstoši noteiktajam standartam, vienlaikus ievērojot pieteikuma iesniedzēja procesuālās tiesības. Tomēr pat novērtējumā, kas veikts, ņemot vērā konkrētās lietas specifiku, svarīgs ir arī plašākais konteksts un nosacījumi, saskaņā ar kuriem tiesas funkcija tiek īstenota valsts līmenī.

22 Skat. un, sal., piemēram, ECT spriedumus, 2000. gada 23. maijs, *Van Pelt* pret Franciju (CE:ECHR:2000:0523JUD003107096, 48. punkts), un 1993. gada 26. maijs, *Bunkate* pret Nīderlandi (CE:ECHR:1993:0526JUD001364588, 21.–23. punkts).

23 Skat., piemēram, spriedumus, 2013. gada 26. novembris, *Gascogne Sack Deutschland GmbH/Komisija* (C-40/12 P, EU:C:2013:768, 91. un 92. punkts un tajos minētā judikatūra), un 2017. gada 12. janvāris, *Timab Industries* un *CFPR/Komisija* (C-411/15 P, EU:C:2017:11, 168. un 169. punkts un tajos minētā judikatūra), vai spriedumu, 2017. gada 7. jūnijs, *Guardian Europe/Eiropas Savienība* (T-673/15, EU:T:2017:377, 134. punkts).

24 Skat. iepriekš 42. punktu.

25 Reālā situācija vairāku valstu administratīvajās pirmās instances tiesās apliecinās faktu, ka, metaforiski runājot, lai nodrošinātu ātru un kvalitatīvu tiesas darbu, izaudzēt vismaz vienu burkānu vienmēr ir lietderīgāk nekā uztaisīt vēl vienu nūju.

60. Papildus konkrētajām garantijām, kas šajā ziņā ir ietvertas Hartā (kad būtiskas var būt dažādas tiesības atkarībā no katras lietas specifiskās konfigurācijas), nepieciešamais pārbaudes standarts un īpašās procesuālās tiesības arī ir noteikti atvasināto tiesību aktos, it īpaši Direktīvā 2013/32.

61. Pieteikuma iesniedzējiem ir tiesības uz pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, kas vajadzības gadījumā ietver pārbaudi par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību²⁶, kā arī tiesības, lai viņu pieteikumi tiktu izvērtēti, ņemot vērā viņu konkrēto situāciju un specifiskos apstākļus (vai nu administratīvajā, vai tiesas posmā)²⁷. Tiesa ir arī skaidri norādījusi, ka visos posmos valsts iestādēm ir pienākums sadarboties ar pieteikumu iesniedzējiem, lai iegūtu visus lēmumam nozīmīgos elementus²⁸. Pārbaudes procedūrā ir jāparedz pietiekams laiks šo pienākumu izpildei.

62. Ciktāl runa ir par īpašajām procesuālajām tiesībām, no Direktīvas 2013/32 12. panta 1. punkta, skatot to kopā ar tās 12. panta 2. punktu, izriet, ka pārbaudes posmā pieteikuma iesniedzējiem ir jāgarantē šādas tiesības (vai to ekvivalenti).

63. *Pirmkārt*, saskaņā ar Direktīvas 2013/32 12. panta 1. punkta b) apakšpunktu, skatot to kopā ar tās 12. panta 2. punktu, viņiem ir jāsaņem tulka pakalpojumi. Šajā ziņā norādu uz iesniedzējtiesas un pieteikuma iesniedzēja minētajām iespējamajām grūtībām, kas saistītas ar tulka atrašanu (un pieejamības nodrošināšanu) attiecībā uz dažām reti sastopamām valodām. *Otrkārt*, saskaņā ar Direktīvas 2013/32 12. panta 1. punkta c) apakšpunktu, skatot to kopā ar tās 12. panta 2. punktu, pieteikuma iesniedzējiem nedrīkst tikt liegta iespēja sazināties ar UNHCR vai ar jebkuru citu organizāciju, kas sniedz juridiskus padomus vai citas konsultācijas. *Treškārt*, saskaņā ar Direktīvas 2013/32 12. panta 1. punkta d) apakšpunktu, skatot to kopā ar tās 12. panta 2. punktu, pieteikuma iesniedzējiem un viņu juridiskajiem konsultantiem ir jābūt piekļuvei informācijai, kas minēta 10. panta 3. punkta b) apakšpunktā²⁹, un informācijai, kuru sniedz 10. panta 3. punkta d) apakšpunktā minētie eksperti³⁰, ja minētā informācija ir ņemta vērā, lai pieņemtu lēmumu par viņu pieteikumu. *Ceturtkārt*, saskaņā ar Direktīvas 2013/32 20. pantu pieteikuma iesniedzējiem ir jānodrošina bezmaksas juridiskā palīdzība un pārstāvība. Atbilstoši 22. pantam pieteikuma iesniedzējiem visos procedūras posmos ir jādod iespēja konsultēties ar juridisko konsultantu. *Piektkārt*, saskaņā ar 24. un 25. pantu īpašās procesuālās garantijas ir jānodrošina pieteikuma iesniedzējiem ar speciālām vajadzībām un nepilngadīgajiem bez pavadības. *Sestkārt*, varētu būt nepieciešams (lai gan ne obligāti visos gadījumos) personiski intervēt pieteikuma iesniedzēju³¹ vai veikt medicīnisko pārbaudi.

64. Iesniedzējtiesa nav minējusi, vai valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā pārbaudes termiņa dēļ ir pārkāptas kādas no šīm procesuālajām tiesībām vai citas Savienības tiesību aktos (it īpaši Hartā) garantētās tiesības.

65. Tā kā šajā ziņā precizējumu nav, norādes, ko var sniegt šī Tiesa, noteikti ir ierobežotas. Tomēr kopumā valsts tiesai ir jāpārlicinās, ka tā var garantēt i) visus iepriekš uzskaitītos pārbaudes standartus un individuālās tiesības, ņemot vērā konkrētās izskatāmās lietas apstākļus, ii) to vispārējo apstākļu un nosacījumu kontekstā, saskaņā ar kuriem tai ir jāpilda tiesas varas funkcijas.

26 Atbilstoši Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktam. Spriedumi, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 105. un 106. punkts), un 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 51. punkts).

27 Šajā ziņā skat. spriedumus, 2012. gada 5. septembris, Y un Z (C-71/11, EU:C:2012:518, 77. punkts); 2014. gada 2. decembris, A u.c. (no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 57. punkts); 2018. gada 25. janvāris, F (C-473/16, EU:C:2018:36, 41. punkts un tajā minētā judikatūra), un 2018. gada 4. oktobris, *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

28 Spriedums, 2012. gada 22. novembris, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, 66. punkts).

29 Proti, "precīza un aktualizēta informācija", ko iestādes iegūst "no dažādiem avotiem, piemēram, no EPAB un UNHCR, un attiecīgām starptautiskām cilvēktiesību organizācijām par vispārējo situāciju, k[āda] valda pieteikuma iesniedzēju izcelsmes valstīs un, vajadzības gadījumā, valstīs, caur kurām tie ir izbraukuši".

30 Proti, informācija, attiecībā uz kuru "darbinieki, kas izskata pieteikumus un pieņem lēmumus", konsultējas "ar ekspertiem par konkrētiem jautājumiem, piemēram, par medicīnu, kultūru, reliģiju, ar bērniem saistītiem jautājumiem vai dzimumu jautājumiem".

31 Saistībā ar iespējamo pienākumu organizēt personisku interviju ar pieteikuma iesniedzēju lietas izskatīšanas tiesā posmā skat. spriedumu, 2017. gada 26. jūlijs, *Sacko* (C-348/16, EU:C:2017:591, 37. un 44.–48. punkts). Pēc analogijas skat. arī spriedumu, 2013. gada 10. septembris, G. un R. (C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, 32.–34. punkts).

66. Abi aspekti ir savstarpēji saistīti. Termiņu noteikšana un to efektīva darbība ir saistīta ar vajadzību ņemt vērā konkrētās lietas konfigurāciju un sarežģītību, kā arī vispārējo noslodzi un nosacījumus, kādos attiecīgajam tiesnesim ir jāīsteno savas tiesas spriešanas funkcijas.

67. Noteiktos apstākļos saprātīgs varētu būt pat strikts termiņš, ja tiesnesis izskatītu tikai vienu vai dažas lietas un viņa rīcībā būtu visi nepieciešamie tehniskie un materiālie līdzekļi. Tomēr, tā kā normāla tiesu darbība dalībvalstīs ir visai tālu no šīs utopijas, papildus konkrētajai lietai nozīme ir arī noslodzei un darba apstākļiem konkrētajā tiesā.

68. Dalībvalsts noteikti var prasīt ātru lietas izskatīšanu jautājumos, kas skar Savienības tiesības, ja tā rada organizatoriskus un materiālus apstākļus šāda ātruma nodrošināšanai, neapdraudot tiesas nolēmumu pieņemšanas kvalitāti. Savukārt, ja vienīgais dalībvalsts sniegtais ieguldījums ir strikti termiņi, neradot materiālos apstākļus, kas ir pamatoti nepieciešami to ievērošanai (piemēram, ja valsts tiesnešiem ir jāizskata desmitiem vai pat simtiem paralēlu pieteikumu, lai arī darba apstākļi paliek nemainīgi), uzstāšana uz striktiem termiņiem noteikti negarantē taisnīgu lietas izskatīšanu.

69. Ja, ņemot vērā šos elementus, valsts tiesa konstatē, ka tiesību aktos noteiktajā termiņā nav iespējams veikt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, tostarp pārbaudi par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību pieteikuma iesniedzējam, vienlaikus ievērojot Savienības tiesību aktos garantētās pieteikuma iesniedzēja tiesības, šī tiesa nedrīkst piemērot attiecīgo valsts tiesību normu un tai ir jāpabeidz izskatīt lietu cik drīz vien iespējams pēc termiņa beigām³².

70. Tādēļ mans otrs starpsecinājums ir tāds, ka Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts tiesiskajā regulējumā paredzētā pārbaudes termiņa atbilstīgums iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā ir jāizvērtē valsts tiesai, ņemot vērā tās pienākumu veikt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaudi par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar Direktīvu 2011/95, tajā pašā laikā nodrošinot pieteikuma iesniedzēja tiesības, it īpaši tās, kas noteiktas Direktīvā 2013/32. Ja valsts tiesa uzskata, ka, ņemot vērā īpašos lietas apstākļus vai vispārējos apstākļus, kādos šai tiesai ir jāpilda savi pienākumi, piemēram, īpaši lielu vienlaicīgi iesniegto pieteikumu skaitu, šīs tiesības nevar tikt garantētas, šī tiesa nedrīkst piemērot attiecīgo termiņu un tai ir jāpabeidz izskatīt lietu cik drīz vien iespējams pēc termiņa beigām.

71. Ir jāpiebilst, ka gadījumā, ja patiešām – kā *ultima ratio* – ir nepieciešams nepiemērot valsts tiesību normu, kurā ir noteikts pārbaudes tiesā termiņš, tas nedrīkst radīt nekādas tiešas vai netiešas negatīvas sekas tiesnesim, kas pieņem šo lēmumu. Tagad es pievērsīšos jautājumam par iespējamām netiešajām sekām.

3. Strukturālais līmenis (un noslēguma piezīmes)

72. Tiesas sēdē Ungārijas valdība uzstāja uz to, ka attiecīgā termiņa neievērošana nerada nekādas *tiešas* vai *tūlītējas* sekas konkrētajam tiesnesim.

³² Vienīgi ir jāatgādina, ka gan Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punktam – skat. spriedumu, 2019. gada 29. jūlijs, *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:626, 56. un 73. punkts) – gan Hartas 47. pantam – skat. spriedumus, 2018. gada 17. aprīlis, *Egenberger* (C-414/16, EU:C:2018:257, 78. punkts), un 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība) (C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 162. punkts) – ir tieša iedarbība.

73. Tomēr tiesas sēdē pieteikuma iesniedzējs vērsa Tiesas uzmanību uz virkni *netiešu* un *vēlāku* seku, kas, iespējams, varētu rasties. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka tiesnesis, kas neievēro attiecīgos termiņus, visticamāk, saskarsies ar sekām darba apstākļu un periodiski veiktā darba novērtējuma ziņā. Tas varētu ietekmēt viņa darba algu un paaugstināšanu amatā. Ja termiņi netiek ievēroti atkārtoti, varētu tikt veikta konkrētā tiesneša darba pirmstermiņa (ārkārtas) novērtēšana, pastāvot riskam, ka viņam tiks izteikts rājiens vai galu galā viņš tiks atcelts no amata³³.

74. Izskatāmās lietas kontekstā atbildes uz iesniedzējtiesas otro jautājumu pamatā vajadzētu būt pieejai, kas ir orientēta uz tiesībām un kurā tiek ņemta vērā konkrētās lietas specifika, vērtējot iepriekšējā sadaļā izklāstīto termiņu: vai, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un attiecīgās tiesas vispārējo noslodzi, Savienības tiesībās paredzēto novērtējumu ir iespējams veikt saprātīgās robežās?

75. Protams, papildus individuālai, uz tiesībām vērstai pieejai attiecībā uz šādiem termiņiem ir jārunā arī par plašāku strukturālu jautājumu, kas saistīts ar šādu termiņu ietekmi uz pārbaudes kvalitāti un valsts tiesu funkciju. Šāda vērtējuma centrālais punkts ir nevis juridiskā aizsardzība individuālajā gadījumā, bet gan strukturāli jautājumi un sistēmas darbība³⁴.

76. Lai arī šie apsvērumi ir pamatoti un svarīgi, Tiesas pienākums nav iesaistīties spekulācijās par šo jautājumu izskatāmajā lietā. Izņemot pieteikuma iesniedzēja apgalvojumus, nedz rīkojumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, nedz citos Tiesai iesniegtajos materiālos nav apstiprināta šādu strukturālu jautājumu pastāvēšana. Līdz ar to es uzskatu, ka lietderīga un pietiekama atbilde var tikt sniegta, koncentrējoties uz konkrēto lietu, kā tas ir ierosināts iepriekšējā sadaļā, vienlaikus uzsverot, ka pamatota nesaprātīgu termiņu neievērošana konkrētajā gadījumā nedrīkst radīt *netiešas* vai *vēlākas* sekas attiecīgajam tiesnesim.

77. Noslēgumā jāatgādina, ka orientējošu pārbaudes termiņu esamība *pati par sevi* ir diezgan bieži sastopama parādība, un tā nav problemātiska. Turklāt pats par sevi ir saprotams, ka tiesneši, kas nepilda savus pienākumus atbilstoši prasītajam standartam, tostarp attiecībā uz saprātīgu termiņu ievērošanu, noteikti saskarsies ar zināmām sekām profesionālajā ziņā. Viņiem varētu tikt izteikts rājiens attiecīgās tiesas iekšējās vērtēšanas sistēmas ietvaros. Viņi varētu netikt iecelti palātas priekšsēdētāja amatā vai netikt paaugstināti amatā augstākas instances tiesā, vai arī viņiem varētu netikt uzticēti citi pienākumi, pamatojoties uz nopelniem darbā. Šajā ziņā tiesneša profesija neatšķiras no daudzām citām profesijām.

78. Līdz ar to izskatāmajā lietā runa nav par to, vai uz starptautiskās aizsardzības jautājumu izskatīšanu tiesā vispār var tikt attiecināti termiņi (jā, var), bet gan par to, kādi termiņi būtu uzskatāmi par saprātīgiem un attiecīgi kādiem nolūkiem tie var tikt izmantoti. Saistībā ar šiem pēdējiem aspektiem ir jāsniedz divas noslēguma piezīmes.

79. Pirmkārt, esmu brīdinājis par pārmērīgu legīslatīvo optimismu saistībā ar vispārēju termiņu noteikšanu. Tomēr, ja vienkārša atsevišķu kategoriju lietu noteikšana par prioritārām netiek uzskatīta par pietiekamu un tā vietā tiek ieviesti konkrēti termiņi tiesā, galvenais jautājums nav obligāti par šo termiņu ilgumu, bet gan to uzbūvi un darbību. Viena pieeja, kas der visiem gadījumiem, ir problemātiska. Tādējādi papildus tam, ka šādam termiņam ir jābūt *saprātīgam* ilguma ziņā, ievērojot vispārējo tiesas vai konkrētā tiesneša noslodzi, jebkuram šādam termiņam ir jābūt arī *elastīgam*, ļaujot ņemt vērā konkrētās lietas specifiku un sarežģītību, kā arī ļaujot to vajadzības gadījumā pagarināt. Vienkārši sakot, tiesas zāle nav montāžas linija rūpnīcā.

³³ Es saprotu, ka šāda atcelšana no amata, kā tas ir vairākās citās dalībvalstīs, varētu tikt piemērota attiecīgajam tiesnesim pēc disciplinārlietas izskatīšanas. Patiešām piemērojamo termiņu neievērošana vairākās jurisdikcijās tiek uzskatīta par disciplināru pārkāpumu.

³⁴ Abi aspekti ir savstarpēji papildinoši, taču katra izskatīšanai ir jāiesniedz atšķirīgi pierādījumi un juridiskie argumenti. Skat. manus secinājumus lietā *Torubarov* (C-556/17, EU:C:2019:339, 57.–61. punkts).

80. Otrkārt, Tiesa vairākkārt ir atgādinājusi, ka no LES 19. panta 1. punkta izriet dalībvalstu pienākums radīt un saglabāt atbilstošus apstākļus, kuros tiek garantēta tiesnešu neatkarība un kuros tiesneši var pildīt savus pienākumus, nodrošinot efektīvu to tiesību aizsardzību, kas personām ir saskaņā ar Savienības tiesībām³⁵.

81. Tīri hipotētiski sistēma, kurā likumības sargi paši būtu spiesti rīkoties nelikumīgi, neatbilstu LES 19. panta 1. punkta prasībām. Turklāt, ja kādreiz tieši vai netieši tiktu ieviesta prasība ievērot salīdzinoši īsus termiņus³⁶, būtu jāievieš stabilas garantijas, lai nodrošinātu stingru vienlīdzību to izpildē un novērstu to ļaunprātīgu izmantošanu, selektīvi ne(piespiežot) veikt neiespējamus pienākumus atsevišķiem tiesnešiem.

V. Secinājumi

82. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Fővárosi Közigazgatási és Munkaiügyi Bíróság* (Galvaspilsētas Budapeštas Administratīvo un darba lietu tiesa, Ungārija) uzdotajiem jautājumiem sniegt šādu atbildi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2013/32/ES (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai 46. panta 3. punkts, skatot to kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu un tajā paredzētajām tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pieļauj valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru tiesām nav piešķirtas pilnvaras grozīt administratīvos lēmumus, kas pieņemti starptautiskās aizsardzības jomā. Tomēr, lai piešķirtu minētās direktīvas 46. panta 3. punktam lietderīgo iedarbību un garantētu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību saskaņā ar Hartas 47. pantu, gadījumā, ja lieta tiek nodota atpakaļ kompetentajai administratīvajai iestādei, īsā laikā ir jāpieņem jauns lēmums un tam ir jāatbilst vērtējumam, kas ietverts spriedumā par sākotnējā lēmuma atcelšanu. Turklāt, ja valsts tiesa pēc tam, kad tā ir veikusi visu to attiecīgo tiesisko un faktisko apstākļu pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, uz kuriem ir norādījusi persona, kas lūdz starptautisko aizsardzību, ir konstatējusi, ka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu paredzētajiem kritērijiem attiecīgajam pieteikuma iesniedzējam ir jāpiešķir šāda aizsardzība tā iemesla dēļ, ar kuru viņš ir pamatojis savu pieteikumu, bet administratīvā iestāde pēc tam ir pieņēmusi pretēju lēmumu, nekonstatējot jaunus elementus, kas pamatotu jauna vērtējuma veikšanu par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību pieteikuma iesniedzējam, šai tiesai ir jāgroza šis lēmums, kas neatbilst tās iepriekšējam spriedumam, un jāaizstāj tas ar savu nolēmumu attiecībā uz starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vajadzības gadījumā atstājot nepiemērotas valsts tiesību normas, kas tai liegtu šādi rīkoties.
- 2) Direktīvas 2013/32 46. panta 3. punkts, aplūkojot to kopsakarā ar Hartas 47. pantu, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas, vai valsts tiesiskajā regulējumā paredzētais pārbaudes termiņš ir atbilstīgs, iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā ir jāizvērtē valsts tiesai, ņemot vērā tās pienākumu veikt pilnīgu un *ex nunc* pārbaudi, tostarp attiecīgā gadījumā pārbaudi par starptautiskās aizsardzības nepieciešamību saskaņā ar Direktīvu 2011/95, tajā pašā laikā nodrošinot pieteikuma iesniedzēja tiesības, it īpaši tās, kas noteiktas Direktīvā 2013/32. Ja valsts tiesa uzskata, ka, ņemot vērā īpašos lietas apstākļus vai vispārējos apstākļus, kādos šai tiesai ir jāpilda savi pienākumi, piemēram, īpaši

³⁵ Īpaši skat. spriedumus, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, it īpaši 32.–37. punkts); 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality* (Tiesu sistēmas nepilnības) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, it īpaši 50.–53. punkts), un 2019. gada 24. jūnijs, *Komisija/Polija* (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18, EU:C:2019:531, it īpaši 47.–50., 54., 55., 71. un nākamie punkti).

³⁶ Izmantojot kādu no šo secinājumu 73. punktā minētajiem līdzekļiem.

lielu vienlaicīgi iesniegto pieteikumu skaitu, šīs tiesības nevar tikt garantētas, šī tiesa nedrīkst piemērot attiecīgo termiņu un tai ir jāpabeidz izskatīt lietu cik drīz vien iespējams pēc termiņa beigām.